

Republička agencija za elektronske komunikacije (RATEL)

Višnjićeva 8

11000 Beograd

E-mail: ratel@ratel.rs; javnekonsultacije@ratel.rs**Komentari Telenora na nacrt Pravilnika o izmenama i dopunama
Pravilnika o uslovima za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija
po režimu opšteg ovlašćenja**

Poštovana gospodo,

Telenor se zahvaljuje na mogućnosti da iznese svoje mišljenje u okviru javnih konsultacija o nacrtu Pravilnika o izmenama i dopunama Pravilnika o uslovima za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija po režimu opšteg ovlašćenja u daljem tekstu: Pravilnik o izmenama i osnovni Pravilnik), koji je Republička agencija za elektronske komunikacije (u daljem tekstu: Agencija) pokrenula dana 26.jula 2013.godine.

Nakon izvršene analize predloženih izmena, Telenor dostavlja sledeće komentare i predloge za izmene:

Član 2: Odnosi se na čl.2 osnovnog Pravilnika (Značenje pojedinih pojmova)

1) Povodom definicije novih pojmova koji su predmet Pravilnika o izmenama ili značenje pojedinih pojmova prema definicijama osnovnog Pravilnika ostaje neizmenjeno, postoje pojmovi koji su predmet Pravilnika o izmenama i osnovnog Pravilnika, ali njihove značenje nije precizno definisano ni u jednom od Pravilnika, kao napr. „javna komunikaciona mreža“ ili „Internet mreža“, itd. S druge strane, značenje navedenih primera je definisano u Zakonu o elektronskim komunikacijama. Sa ciljem da tumačenje pojedinih pojmova budu jednoznačno, predlažemo da se u čl.2 Pravilnika o izmenama doda tekst u smislu da značenje svih pojmova koji su predmet ovog Pravilnika, a nisu posebno definisani ovim Pravilnikom, primenjivaće se definicije ZEK-a ili nekog drugog odgovarajućeg dokumenta.

2) Predlažemo da se definicija za *dark fiber* dopuni tako da glasi:

„Neostveljena optička vlakna (dark fibers) su sva vlakna u optičkom kablju koja nisu u eksploataciji od strane operatora koji ih nudi na tržištu za pristup.“

3) Imajući u vidu da Zakon o elektronskim komunikacijama poznaje pojam „virtuelne mrežne usluge“ (čl.4 i čl.67), a za koje isti zakon nije precizirao njegovo značenje, smatramo da je neophodno da se ovim Pravilnikom definiše značenje ovog pojma. Ovo naročito iz razloga trenda organizovanja pružanja usluga putem mreža ili sistema u vlasništvu drugih operatora. Takođe, u registru Agencije danas postoji evidentirana vrsta usluge „virtuelni operator javne telefonske usluge“ putem „mobilne mreže“ koja je u vlasništvu drugog operatora.

Član 4: Odnosi se na čl. 4 osnovnog Pravilnika

(Obaveštavanje o otpočinjanju, promeni i okončanju delatnosti elektronskih komunikacija, kao i dostavljanje drugih podataka i informacija)

Novi stav 3, nova tačka 10:

Povodom uvođenja nove obaveze operatora da kod obaveštavanja Agencije o nameri obavljanja određene delatnosti treba prilikom dostavljanja kratkog opisa elektronske komunikacione mreže da dostavi i „kopiju izvoda iz lista katastra vodova za elektronsku komunikacionu mrežu Republičkog geodetskog zavoda“, imamo sledeće komentare:

Ovaj zahtev će znatno usložiti proceduru prijavljivanja i dobijanje potvrde Agencije o upisu podataka u evidenciju operatora mreža i usluga. Smatramo da je dostavljanje izvoda iz lista katastra vodova već definisana obaveza prema propisanoj proceduri dobijanja dozvola za izgradnju i upotrebu i da ne treba da bude i uslov u procesu opšteg ovlašćenja za obavljanje elektronskih komunikacionih delatnosti. Ponovno zahtevanje izvoda iz lista katastra radi upisa u evidenciju će sigurno u praksi dovesti do usporavanja i poskupljenja procesa obavljanja same delatnosti. U vezi sa ovim zahtevom postavljamo sledeća pitanja:

- Kako je u pitanju kopija iz lista katastra vodova to znači da se prijavljivanje može vršiti samo za elektronsku komunikacionu mrežu koja ima upotrebnu dozvolu i koja je uknjižena u RGZ-u.
- Telenor za svoju optičku mrežu redovno podnosi zahtev za dobijanje upotrebne dozvole i upis u katastar (od vremena prijave za upis instalacija u listu katastra od strane RGZ, u praksi je situacija pokazala da se upis izvršava u prilično dugom vremenskom periodu). To bi značilo da ako se zahteva originalni izvod iz aktuelnog katastra vodova, može se desiti da vod još uvek nije ucrtan/evidentiran, jer ažuriranje katastra nije sprovedeno (kao što pokazuje dosadašnja praksa).
- Koje mere će se primenjivati ako jedan operator zakupljuje delove mreže od drugog operatora, a koji nisu upisani u listu katastra?
- Šta se dešava ako je krajnji korisnik jednog operatora vezan za deo mreže koji je taj operator zakupio od drugog operatora, i kada se postavlja pitanje da li su njihovi vodovi upisani u katastar i da li će zainteresovani operator za zakup time biti ometen za davanje usluga svojim krajnjim korisnicima?

Iz navedenih razloga, a imajući u vidu sadašnju situaciju na terenu i nepostojanja elektronskog katastra za celu teritoriju države, predlažemo da se izostavi obaveza pod tačkom 10) za dostavljanje izvoda iz liste katastra vodova kod prijave za evidentiranje obavljanja određene delatnosti, odnosno pružanja usluga.

Novi stav 5:

Operator je dužan da o svakoj promeni podatke iz obaveštenja obavesti Agenciju u pisanom obliku u roku od 15 dana, od dana nastanka promene.

- Stiče se utisak da bilo kakva promena vezana za vod koji nije registrovan u katastru vodova za elektronsku komunikacionu mrežu Republičkog geodetskog zavoda, neće moći da bude praćena potrebnim obaveštenjem Agenciji. Da li bismo u slučaju da ne pošaljemo obaveštenje Agenciji iz gore navedenog razloga, a ustanovi se promena na terenu, mogli da trpimo neke sankcije?

Predlog izmene i dopune čl. 12 osnovnog Pravilnika (Projektovanje, izgradnja ili postavljanje, korišćenje i održavanje elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava)

Stav 4:

S obzirom da su operatori, koji obezbeđuju pasivnu infrastrukturu i nameravaju da daju na korišćenje drugim operatorima, obavezni da dostavljaju Agenciji podatke o iznajmljenoj infrastrukturi, postavljamo sledeće pitanje:

- Da li ovo znači da su operatori u obavezi da obaveste Agenciju o nameri da iznajme antenski stub drugom operatoru ili nekom drugom korisniku, ili o nameri iznajmljivanja optičkog vlakna trećem licu, odnosno da podatke o infrastrukturi koju daju na korišćenje drugim operatorima dostavljaju za svaki pojedinačni slučaj u trenutku ?

U cilju ekonomičnosti i efikasnosti poslovanja, predlažemo da se utvrdi dinamika ovog obaveštavanja, na primer, da se dostavlja pregled na polugodišem, eventualno na kvartalnom nivou.

Član 11: Novi čl.14a osnovnog Pravilnika (Obezbeđivanje ispunjenosti propisanih tehničkih i drugih zahteva) i

Član 12: Odnosi se na čl.18 osnovnog Pravilnika (Obezbeđivanje dostupnosti numeracije krajnjim korisnicima)

U oba navedena člana definisano je pravo pružanja javne govorne usluge putem javne fiksne mreže, kao i korišćenje geografske numeracije za ovu uslugu i to i za slučajeve kada operator pruža uslugu „prevashodno preko odgovarajuće sopstvene javne fiksne komunikacione mreže“. Smatramo da je upotrebljen termin prilično neodređen i da kriterijum nije preciziran u odnosu na koji od operatora se prevashodnost odnosi, kao i u kom pogledu, odnosno da li sa aspekta tehnologije pojedinih segmenata mreže ili sa aspekta investicione vrednosti (napr, *last mile* segmenta). Predlažemo da se umesto „prevashodno“ kaže „delimično preko odgovarajuće sopstvene javne fiksne komunikacione mreže“.

Predlog izmene i dopune čl.17 osnovnog Pravilnika (Učešće u finansiranju Univerzalnog servisa)

Predlažemo da se na kraju stava 2 doda rečenica:

„Operatori koji su snosili prekomerne troškove u cilju pružanja usluga Univerzalnog servisa oslobođeni su dodatnog finansiranja univerzalnog servisa.“

Ovde se postavlja pitanje da li jedan US operator, koji ima obavezu izgradnje infrastrukture za potrebe pružanja usluga US, i koji tu obavezu ispuni u jednom obračunskom periodu, može dobiti obavezu dodatnog finansiranja, u nekom narednom obračunskom periodu, iz razloga što neki drugi operator u tom periodu može imati prekomerne toškove.

Član 12: Odnosi se na čl.18 osnovnog Pravilnika (Obezbeđivanje dostupnosti numeracije krajnjim korisnicima)

Geografski brojevi iz Plana numeracije dodeljuju se isključivo operatorima koji javnu govornu uslugu pružaju u potpunosti ili prevashodno preko odgovarajuće sopstvene javne fiksne komunikacione mreže.

- Čl.18 osnovnog Pravilnika ne obuhvata govorne usluge koje se pružaju u okviru Univerzalnog servisa. Telenor je za potrebe pružanja usluga Univerzalnog servisa aplicirao, i dobio geografsku numeraciju (do sada 30.000 pretplatničkih brojeva).
- Tehničko rešenje podrazumeva korišćenje CLL tehnologije (*Cellular in Local Loop*), tj. usluga se pruža korišćenjem resursa sopstvene mobilne mreže.

Iz navedenih razloga smatramo da je potrebno da se definiše mogućnost dodele geografske numeracije operatorima koji jednim delom pružaju govorne usluge korišćenjem CLL tehnologije.

Član 14: Odnosi se na čl.26 osnovnog Pravilnika (Izmena uslova pružanja usluge)

Predlaže se da se na kraju stava 1 čl.26 osnovnog Pravilnika doda tekst: „u slučaju da su izmene na štetu korisnika“.

Član 15 stav 2: Odnosi se na čl.32 osnovnog Pravilnika (Primena mera za sprečavanje i suzbijanje zloupotreba i prevara)

Slažemo se da omogućavanje pretplatniku zabranu određenih vrsta odlaznih poziva i slanja elektronskih poruka na određene vrste brojeva bude obavezno i u skladu sa tehničkim mogućnostima operatora. Odredba za ovu obavezu nije u potpunosti jasna, tj. da li se zahteva da pretplatnik može sam na svom aparatu da definiše ovu zabranu, ili to treba da izvrši operator na zahtev pretplatnika. Prema našim saznanjima ovakav servis je raspoloživ u nekim zapadnoevropskim zemljama ali u smislu da ovaj servis realizuje operator na zahtev korisnika. Telenor za sada nema mogućnosti primene ovakvog servisa i njegova realizacija zahteva dodatni razvoj u više segmenata jezgra mreže što zahteva određene investicije i to naročito ako se zahteva da se zabrana omogući samo prema određenim brojevima. Telenor trenutno ima tarifni paket koji ima mogućnost ograničenja potrošnje pozivanja.

Iz ovih razloga predlažemo da se precizira tekst obaveze tako da bude jednoznačno tumačen.

Komentari na nov Obrazac OB:

U nacrtu Pravilnika o izmenama, u okviru obrasca OB obaveštenja operatora za upis u evidenciju, predlažemo da se izvrše sledeće izmene i dopune u tabeli Elektronske javne komunikacione mreže (EKM) i infrastrukture (EKI) za koju se operator prijavljuje:

1. Za tip mreže i infrastruktura: Infrastruktura EKI0100 – predlažemo da se u objašnjenju za pasivnu infrastrukturu ubaci i pojam „kolokacija“. Pored toga, nije jasno da li je potrebno navesti sve antenske stubove, i evidentirati i izvestiti Agenciju o svakoj promeni antenskog sistema ili kapaciteta sistema prenosa. Potrebno je takođe definisati šta se podrazumeva pod promenom infrastrukture?
2. Za tip mreže i infrastruktura: Bežična mreža koje se realizuju u opsezima radio-frekvencija u režimu opšteg ovlašćenja – predlažemo da se doda nova mreža EKM040x za Fiksne veze u frekvencijskim opsezima 72-76/82-86GHz;
3. Za tip mreže i infrastruktura: Bežične mreže koje se realizuju u opsezima radio-frekvencija u režimu opšteg ovlašćenja – predlažemo da se doda nova mreža EKM040x za Radio stanice koje rade u frekvencijskom opsegu namenjenom građanima (CB citizen's band).

Uvođenje navedenih tipova mreža i infrastruktura je u skladu sa Pravilnikom o načinu korišćenja radio-frekvencija po režimu opšteg ovlašćenja izdatog 19.februara 2013. U Prilogu 2 ovog Pravilnika koji uređuje postupak za evidentiranje lica koja imaju pravo korišćenja radio-frekvencija po režimu opšteg ovlašćenja, pored navedenih EKM0401 i EKM0402 ravnopravno treba da se tretiraju i predložene vrste EKM-a, pa ne vidimo zašto ne bi bile takođe eksplicitno navedene.

U tabeli Pružanje elektronskih komunikacionih usluga okviru grupe dostavljamo sledeća pitanja za uslugu Iznajmljivanje infrastrukture koja se koristi za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacije:

1. Da li se kod usluge očekuje navođenje liste infrstrukture koja se iznajmljuje drugim operatorima ili korisnicima (antenski stubovi, antene, uređaji za prenos, optički kablovi...)?
2. Da li sadašnje aktivnosti na kolokacijama (*Site Sharing*) potpada u ovu kategoriju?
3. Da li smo u obavezi da svaku promenu antenskog sistema (dodavanje ili zamena antena na stubu) prijavljujemo Agenciji korišćenjem zasebnog OB obrasca?

U Beogradu, 26.avgusta 2013.godine

Telenor d.o.o.